

באמצע החורף פלש הקיץ אל ישראל. אחרי תקופת קור וגשמים, זרחה שמש קייצית מרנינה. חופי הים התמלאו רוחצים. ירכי הארץ התמלאו מטיילים.

יזג האוויר הקיצי הלהם את מצב רוחה של אורח ישראל. חזרתה של ישראל ל שיחות השלום בחסות הדי"ר גונאר יארינג כאילו בישרה את חלוף חורף המלחמה ואת תחילתו של אביב השלום. למרות התקציב הביטחוני הענק, שנכלל במסגרת התקציב שהוגש השבוע לכנסת, פשתה בישראל אווירה של אמונה שאננה כי המלחמה שי נפסקה עם הפסקת האש הולכת ומתרחקת מהם.

מתי זה יקרה? על רקע זה נשמעו נאומי המלחמה שנשאו השבוע מנהיגי מצרים ובראשם אנואר אל-סאדאת, כאומרי סרק לתצרוכת פנימית, הדים מהעבר שחלף ולא ישוב עוד. ייחסו אותם למנטאליות הר ערבית ולתכונתם של מנהיגי מצרים להש תלהב מדברי עצמם.

אלא כשם שהקיץ הפתאומי שירד השבוע היה תופעה חולפת, כשהחזאי מנבא את שובו של החורף, כך גם הקיץ בלבבות לא היה אלא אשליה זמנית.

משקפים מהצד עמדו כשהסטופר בידם וניסו לנבא את תאריך חידושה של המלחמה. כי למרות הירושן שיחות יארינג, הגיעו שני הצדדים לשיחות אלה בעמדות קשות ובלתי ניתנו לגישור כמעט. שאי לת פיצוץ היתה רק שאלה של זמן.

מתי זה יקרה? בעוד חודשי בעוד שלושה חודשים? לקראת הקיץ הקרוב או בעוד שנה? התשובה לשאלות אלה היתה בגדר שנייה בלבד, בהתאם למידת הפסימיות של המנחש. אבל דווקא עתה נראתה המלחמה נבאה כיון ישראל למצרים, ובעקבותיה הת נשנות עם הצבא האדום המוצב במצרים כבלתי נמנעת עוד.

קיץ אחד של אושר. על רקע זה ניראו הפעם נאומי המלחמה המצריים לא כי אימים ודברי התברבות, אלא כראיית-גורל מפוכחת. עשה שמנהיגי מצרים הזהירו את עצמם מפני חידוש המלחמה ומפני היתפסות לאשליה, נטעו מנהיגי ישראל בעם תחושה מרימה ורוגעת בנוסח המקובל: "יהיה טוב!" לא ידוע עדיין איך, אבל "יהיה טוב".

ראשי המדינה יצאו לחופשה. יגאל אלון ומשה דיין סיימו השבוע חופשה ממושכת. גולדה מאיר יצאה לחופשה. לרגע נדמה היה כי אחרי שקיבלה על עצמה את הדיון ו-חזרה בעל כורחה לשיחות יארינג, יצאה מדינת ישראל כולה לחופשה. נוצרה ההרה גשה כי עתה, אחרי שהחזיר הכורר לדי"ר יארינג, ירד נטל האחריות מעל הממשלה. שוב אין היא חייבת לעשות דבר, לקבל החלטות ולתכנן תוכניות ולדון ביוזמות - דבר שלא עשתה ממילא עד כה.

אילו היתה ממשלת ישראל מתייחסת בי רצינות לשיחות יארינג, מאמינה כי ניתן להגיע באמצעותן לתוצאות חיוביות כלשהן. לא היה איש מבין הממשלה מרשה לי עצמו לצאת לחופשה בעת כזאת. הובתה של ההנהגה, במצב אליו נקלעה מדינת ישראל, היא לגייס את כל כוחות הממשלה בעם ולטכס עצה כיצד להימלט מסכנת ה-מלחמה אליה מובילה הדרך של "שב והמי תן, שב ואל תבשה!"

אבל הקיץ ירד גם על מנהיגי ישראל. הם יכלו להתרפק בשמש החמה, לטפוח על בטנם ולהינות מבושרם ותבונתם עד כה. כמו בכל קיץ, ארבה גם הפעם הסכנה שי השמש תייבש את המחנות.

שטחים

מי שולט ברצועה

צה"ל או המחבלים?

רצח אביגיל ודניאל ארוי, בשבוע שי עבר, עת הוטל רימון לתוך הקורטינה בה נסעו עם הוריהם במבואות זוה, היה הקש ששבר את גב הממשל. ראש עיריית עזה העויין לישראל, ראגב אל-עלמי, הודח. מי עתה, נראה, תופעל ברצועה מדיניות של יד חזקה.

(המשך בעמוד 18)

חלוסי? אגדה?

או תוכנית סודית?

ה"סופר

מיראז'

הישעראלי

כבר טיטת הניסוי הראשונה של מטוס הניסוי הראשון, אבל בי ייצור הדגמים המיצעיים של המטוס מתוצרת ישראל יוחל רק בעוד שנה, כלומר בשלהי 1971.

ב-1972 יוחל בייצור

ב ערך באותה תקופה פירסם עיתון התעופה השווייצי אינטר-אוויה, הנחשב גם הוא כבעל ידעיות מהימנות בנושאי תעופה בינלאומית, כי מטוס-הקרב הישראלי תוכנן בידי מהנדסי-טיס ישראלי בשם יוסף בשניק. אותו עיתון גם ידע למסור פרטים טכניים על המטוס הישראלי. לדבריו יהיה המטוס בעל דלתה שלפניהם יימצאו משטחים נעים הניתנים לשליפה ולאיסוף אל תוך גוף ה-מטוס. כלומר, מעין מטוס בעל כנפיים מתנייעות.

בעיקבות עיתונים אלה הקדיש גם השבועון האמריקאי טיים חקירה ממצה בנושא. תוצאות החקירה כפי שפורסמו על ידו היו: "ב-1972 תחל ישראל בייצור סופר מיראזים. המטוס הישראלי יוכל לשאת 3 טון פצצות ויצויד בשני תותחים בקליבר של 22 מ"מ ואולי אף בתותח שלישי בשם וולקן המונע חשמלית ושקצב האש שלו הוא 6000 כדור בדקה.

הסופר מיראז' יצויד במונע אמריקאי מדגם גיי 79 מתוצרת ג'נרל אלקטריק, הדומה למונע הפאנטום. מהנדסים ישראליים כבר הרכיבו מנוע זה במטוסים הישנים שלהם בדגם מיראז' 3 במקום מנועי אטאר הצרפתיים. שינוי זה העלה את מהירות הטיסה של המיראז' 3 ב-20%.

החל מ-1972 ייוצרו מטוסי סופר מיראז' בקצב של אחד ל-חודש וחברה ממשלתית המייצרת אותם תגדיל את צוות עובדיה מ-12 אלף עובדים ל-20 אלף.

עד כאן הפירוטם בעיתונות הבינלאומית על ייצורו של הסופר מיראז' הישראלי. בידיעה שהופיעה השבוע בפלייט לא היה, אפוא, כל חדש מלבד עובדה אחת: הפלייט טען כי הייצור הסדיר של המטוסים יחל כבר בעוד חצי שנה.

מי יופתע?

ב ישראל, כמובן, לא פורסם עד כה דבר בכל הנוגע לתוכן ניות הייצור של מטוס הקרב הישראלי. גורמי תעופה ישראליים, שנשאלו בזמנו על ידי כתבים זרים לאמיתות הידיעות שפורסמו בחו"ל, הגדירו אותן כפרי דמיון. אבל איש לא היה מצפה לתגובה אחרת גם אם היה משהו באותם פירוטמים.

אלא שבתעשיית מטוסים, בניגוד לתעשיות מלחמתיות אחרות, קשה מאוד לשמור סודות. ייצורו של מטוס, ובמיוחד של מטוס-קרב חדיש, אינו מיקשה אחת. אי אפשר לייצר מטוס קרב על כל חלקיו ואביזריו במפעל אחד.

כל חברות הייצור של מטוסים, אפילו במדינה אדירה כמו אר-צות-הברית, מחלקות את הפרויקט לעשרות מיפעלי מישנה שכל אחת מייצר אביזרים אחרים הדרושים להרכבת המטוס. רק הרכבתו הסופית של המטוס נעשית במפעל המייצר אותו.

כתוצאה מכך קשה מאוד לשמור בסוד את מיפרטיו ותכונותיו של מטוס כזה, אלא אם הוא מיוצר במדינה טוטאליטארית. קשה גם לשמור בסוד את מיספר המטוסים שמייצר כל מיפעל. כתוצאה מכך הסירו כל חברות ייצור המטוסים בעולם המערבי את הסודיות מעל ייצור המטוסים שלהם. בכל פירסום תעופה רציני ניתן למצוא כיום את מיספר הדגמים שיוצרו מכל מטוס קרב שנוצר בעולם, את תכונותיו וכישוריו המיוחדים.

אם יבוא יום, שלדברי העיתונות הבינלאומית הוא אינו רחוק כל כך, ובשמי ישראל יוסו מטוסי-קרב מתוצרת ישראל, יהיו היחידים שיופתעו מכך אזרחי ישראל עצמם.

די ידעיה האחרונה, שפורסמה השבוע, לא היתה בבחינת חדושה. למרות זאת היא צוטטה בהרחבה בעיתונות הכללית, אחריו שפורסמה לראשונה בעיתון מיקצועי.

היה זה השבועון הבריטי לענייני תעופה פלייט, אחד הרציניים והמוסמכים ביותר מתבייהעת לענייני תעופה המופיעים לעשרות בכל רחבי העולם, שפירסם השבוע את הידיעה כי ישראל עוסקת בייצור מטוס קרב מתוצרתה.

הפלייט ידע לספר כי המטוס יכונה בשם סופר מיראז' בהיותו מבוסס על תוכניות הייצור של מטוס המיראז' ממפעלי דאטו בצרפת. הוא יהיה מצויד במונע אמריקאי מדגם גיי 79 מתוצרת ג'נרל אלקטריק, מסוג דומה למונעי הסילון בהם מצוידים מטוסי הפאנטום האמריקאים, דבר שיבטיח לו טווח פעולה גדול בהרבה מזה של המיראזים המיוצרים בצרפת.

כל העובדות האלה אינן חדשות. הן פורסמו קודם לכן בעיתוני תעופה אחרים בעולם. כדאי לעקוב אחר תהליך זה של פירסום הידיעות כדי לבדוק את מהימנותן.

השקעות עצומות

די התענינות באפשרות שמדינה קטנה כמו ישראל תפתח לעצמה תעשיית מטוסי-קרב, החלה בתחילת שנת 1969, כאשר נודע כי שלטונות הביון השווייצים עזרו אדם שהואשם בגניבת תוכניות מטוסי המיראז' המיוצרים בשווייץ ומכירתם לישראל.

עד אז, למרות השם הטוב שרכשה לעצמה התעשייה האחרית הישראלית בחוגי המקצוע בעולם, היו רק מטוסים שהעלו על הדעת אפשרות של ייצור מטוסי קרב חדישים בישראל, למרות שהדבר כאילו התבקש מאז הטילה צרפת את האמברגו שלה על משלוחי מטוסי-קרב לישראל וישראל ניצבה למעשה בפני שוקת שבורה כשדובר בחידוש מלאי מטוסי-הקרב שלה.

העובדה שהאמריקאים הסכימו בזמנו למכור לישראל מטוסי סקייהוק ופאנטום, אם כי בכמויות מוגבלות, הסירה את אפשרות הייצור העצמי. כי ההשקעות הכל-כליות הכרוכות בפיתוח דגם של מטוס קרב - אפילו הוא מבוסס על דגמים שכבר נוסו בהצלחה, הן כל כך עצומות, שאפילו מדינה כמו ישראל, המקדישה חלק ניכר ממשאביה הכלכליים לבטחון

אולם מרגע בו פורסם כי הועברו לישראל תוכניות של מנועי מיראז' חזרו גם הספקנים שבין מומחי האחריות בעולם לדון ברצינות באפשרויות של ישראל לייצר מטוס קרב חדיש משלה. העובדה שישראל הקימה בבית-שמש מיפעל לייצור מנועי סילון למטוסים, ושהתעשייה האחרית הישראלית פתחה ועומדת לייצר שני מטוסים, כשהאחד מהם, ערבה, הוא כולו פרי תכנון ישראלי, חיוקה את הידיעה שישראל עשויה להפתיע בשטח זה.

אחד הראשונים שפירסם את הידיעה על ייצור מטוס קרב ישראלי, היה העיתונאי הבריטי רוברט ביסלי. באמצע 1969 טען ביסלי: "כמעט בטוח שישראל עומדת לבנות מטוסי-קרב מדגם מיראז' הישראליים אינם טירונים בתעשיית המטוסים. מזה 9 שנים בונה ישראל ברשיון צרפתי מטוסי פוגה מגיסטר והייצור של מטוסי סילון המושים אלה נמשך.

"בעוד שמעטים יערערו על כושרם של הישראלים לייצר מטוסי אימון קלים, היה זה נכון להצהיר שקיים הבדל גדול בין סוג זה של עבודה לבין ייצור מסובך ומוצלח של מטוסי-קרב". היה זה העיתון האמריקאי המהימן, השואב את האינפור-מציה שלו ממקורות המימשל האמריקאיים, הוושנינגטון פוסט, שפירסם לראשונה את הידיעה כי נחתם הסכם בין ישראל לארצות-הברית על שימוש במונע אמריקאי למטוס הקרב הישראלי. בידיעה שפירסם הוושנינגטון פוסט ב-11 באוקטובר 1970 נאמר, כי נערכה